

V poslednej štúdii *Podcasts sind in aller Munde – und in aller Ohren. Zur Förderung der Medien- und Sprachkompetenz in der universitären Ausbildung*¹⁹ autorky Olgy Wrede sa venuje pozornosť aktuálnej multimediálnej textovej forme v žurnalistickej praxi, a to podcastu, ktorý zatiaľ nie je predmetom výskumu početných prameňov. Autorka štúdie pristupuje k tejto téme interdisciplinárne, sledujúc rozvoj textových kompetencií študentov študijných programov hospodárska nemčina a žurnalistika. Sprostredkováva výsledky projektu *Entwicklung von Medien- und Sprachkompetenz im interdisziplinären Studiengang Wirtschaftsdeutsch und Journalistik – Erstellung von Audio- und Video-Podcasts* zameraného na rozvoj produktívnych kompetencií študentov, v tomto prípade na tvorbu podcastov.

Záverom možno konštatovať, autori štúdií s potrebným majstrovstvom uchopili aktuálne témy súčasného lingvistického a translatologického diskurzu, a tak aj týmto zborníkom prispievajú k úspešnému rozvoju translatologickej teórie, ako aj k prekladateľskej a tlmočnickej praxe.

Mária Vajčková

<https://doi.org/10.31577/SlavSlov.2023.1.13>

ŠKOVIEROVÁ, Angela: Humanista Ondrej Rochotský. Život a dielo. 1. vyd. Brno: Nakladatelství PhDr. Ivo Sperát 2022, 294 s. ISBN 978-80-87542-41-5

Monografia Angely Škovierovej *Humanista Ondrej Rochotský*, vydaná koncom roku 2022, komplexnou formou predstavuje doteraz neznámu osobnosť básnika, dramatika, autora odborných diel a pedagóga Ondreja Rochotského (1583 – asi 1623). Ide o jedného z najproduktívnejších slovenských humanistických básnikov pôsobiacich v Čechách a na Morave. Autorka spracovala súbor Rochotského tlačí, ktorý sa nachádza v Univerzitnej knižnici vo Wroclawe. Ide o konvolút tlačí z vlastníctva Karla staršieho zo Žerotína.

Ondrej Rochotský pochádzal z Nemeckej Ľupče (dnes Partizánska Ľupča, okres Liptovský Mikuláš). Študoval v Čechách a neskôr tam pôsobil ako kráľovský notár, konkrétne v Prahe, Prostějove, krátky čas v Hradci Králové a v Chrudime. Vydal niekoľko zbierok príležitostnej, oslavnej, inštaláčnej, gratulač-

nej i kondolenčnej poézie. Bol mu udelený titul poeta laureatus caesaraeus a krátko nato aj šľachtický titul.

Ranú fázu tvorby Ondreja Rochotského charakterizuje inšpirácia biblickou látkou. Za jeho prvé dielo možno pokladať duchovnú skladbu *Schimson seu paraphrasis ejusdam* (Praha, 1606), v ktorej poeticky spracoval námet z biblickej Knihy Sudcov (kapitoly 13 – 16). Námety zo Starého zákona využil aj vo veršovanej dramatickej tvorbe: kapitoly 6 a 7 Knihy Sudcov spracoval v dráme *Gedeon* (Praha, 1606) a kapitoly 39, 40 a 41 Knihy Genezis v hre *Iosephiados* (Praha, 1607 alebo 1608).

Rochotius písal aj o aktuálnom politickom a spoločenskom dianí v monarchii. V rozsiahlom epose *Actio pacificatoria Hunno-Austriaca* (Praha, 1609) zachytil vojnu medzi uhorským kráľom Matejom II. a nemeckým cisárom Rudolfom II. a následne oslávil uzavretie Libeňského mieru. Túto tlač dopĺňa dielo *Pompa inaugurationis et coronationis Mathiae II.* (1611), v ktorom Rochotius opísal priebeh korunovačných slávností vo Frankfurte nad Mohanom.

Neskôr sa Rochotius venoval témam ako mor a zemetrasenie, ktoré boli v období humanizmu často spracúvané. V 281-hexametrovej básni *Poematium de Peste* (Praha, 1614) priblížil príčiny morovej epidémie na pozadí historických príkladov a pripojil útešné básne pre prívržencov z radov moravskej šľachty, ktorých postihol mor. A. Škovierová podrobila báseň dôkladnej formálnej i obsahovej analýze, pričom porovnávala Rochotského pohľad na mor s nazeraním jeho súčasníkov z Karlovej univerzity Daniila Basilia a Jana Jessenia. Autorke sa podarilo ukázať, že Rochotský považoval za hlavnú príčinu nákazy Božiu vôľu, na rozdiel od spomínaných autorov, ktorí videli príčiny epidémie v klimatických podmienkach a v šírení prostredníctvom fyzicky slabších jedincov. V poslednej Rochotského tlači *Incllyti regni Bohemiae*, ktorá je napísaná v 573 hexametroch, nachádzame historický prehľad zemetrasení od staroveku až po autorovu súčasnosť. Rochotius pokladal zemetrasenia za predzvesť vážnych politických zmien. Katastrofy sa snažil ukázať z pohľadu historických dokumentov, ale aj aktualizácných prvkov súvisiacich s udalosťami v Čechách a na Morave.

Monografia A. Škovierovej je významná aj v tom, že prináša živý obraz dobovej komunity Slovákov v Čechách – ich medziľudských vzťahov a kontaktov v rámci tamojšej vrstvy vzdelancov. Analýza príležitostnej poézie ukazuje, že Slováci boli organickou súčasťou spoločenského a politického života. Cenný pohľad na rozvoj vedných odborov na Karlovej univerzite ponúkajú tzv. protovedecké spisy, ktorých autormi sú členovia komunity slovenských humanistov. Vďaka badaniu A. Škovierovej vieme, s kým sa Rochotius stýkal a pre koho písal; medzi jeho mece-

¹⁹ Wrede, O.: Podcasts sind in aller Munde – und in aller Ohren. Zur Förderung der Medien- und Sprachkompetenz in der universitären Ausbildung. In: Alena Ďuricová – Jana Lauková (ed.) 2022. Od textu k prekladu XVI (1. časť). Praha: Jednota tlumočníků a překladatelů. S. 109-116.

nášov patrili Karol starší zo Žerotína a Samuel Radešský, ale niekoľko dedikácií venoval aj Rudolfovi II. a Matejovi II. Zaujímavým dokladom vzťahu ku Karlovej univerzite je Rochotiova reprodukováaná dizertačná báseň *Pronomia Scholarium*, v ktorej sa píše aj o význame právnického vzdelania. Svoje úvahy tu opiera o stredoveký text Fridricha Barbarossu *Authentica habita*, pôvodne vydaný pre Bolonskú univerzitu. Téma právnickej praxe a notárskeho práva je venovaný súbor básní uverejnených v zbierke *In obitum Samuelis Radeschini* (1609). Rochotiova tvorba do istej miery odráža aj spoločenský a politický život na slovenskom území, hoci k témam vlasti a národa sa vyjadruje len sporadicky, podobne ako jeho súčasníci. Na dianie sa pozerá s odstupom a svoj citový vzťah k vlasti vyjadruje zväčša len vo vzťahu k aktuálnym témam ako protiturecké boje či korunovácia Mateja II.

Rochotský sa síce nevyrovnal známejším krajanom humanistom Petrovi Fradeliovi, Jánovi Jesseniovi, Danielovi Basiliovi a Pavlovi Kyrmezerovi, ale jeho dielo nie je zanedbateľné ani z hľadiska kvantity. Čerpal z množstva antických a stredovekých autorov a prameňov, napríklad z Plauta, Hippokrata, Ovidia, Vergília, Tita Lívia, Plutarcha, Eusebia, stredovekých kroník. Poznal aj diela súčasníkov či nedávnych predchodcov ako Georgius Buchananus. Písal výlučne v latinčine a z metrických foriem používal najmä hexameter, jambický verš a kuplety, niekoľkokrát použil aj alkájsku strofu. Používal konvenčné rétorické a stylistické prostriedky, niektoré motívy opakoval viackrát v rôznych obmenách.

Ku koncu života, pravdepodobne pre svoje sympatie k českému stavovskému odboju, skončil Rochotius v exile alebo sa stiahol z verejného života. Posledná pramenná zmienka o ňom sa viaže k rokom 1622 až 1623. O jeho rodinných pomeroch autorka uvádza, že bol dvakrát ženatý a mal syna Samuela. Jeho príbuzný Martin Rochotský pravdepodobne žil v Bratislave. Po roku 1627 sa v Trenčíne medzi českými exulantmi objavuje jeho príbuzný (ale pravdepodobne nie syn) Samuel, o ktorom A. Škovierová zistila, že bol majiteľom zaujímavej zbierky kníh. Väčšina z nich je dnes uložená v maďarských pamäťových inštitúciách, časť je na Slovensku, konkrétne v Bratislave, Banskej Bystrici, Martine a Košiciach.

Dielo Ondreja Rochotského dokumentuje nielen význam slovenských protestantských vzdelancov pri formovaní českého kultúrneho života v období humanizmu, ale, ako konštatuje autorka v závere monografie, je aj dokladom zapojenia sa vzdelancov, ktorých pôvod je spätý s územím Slovenska, do širších európskych súvislostí.

Melinda Vasil'ová

<https://doi.org/10.31577/SlavSlov.2023.1.14>

Jazyk v meste z kognitívnej a komparatívnej perspektívy

ĐURICOVÁ, Alena – MOLNÁROVÁ, Eva (ed.)

2022. Od textu k prekladu XVI. 2. časť. Linguistic Landscape. Praha: Jednota tlumočníků a překladatelů. 69 strán.

ISBN 978-80-7374-134-1

Zborník *Od textu k prekladu XVI. 2. časť. Linguistic Landscape* obsahuje ďalšie výstupy z projektu APVV 18-0115 *Jazyk v meste – dokumentovanie multimodálnej semiosféry jazykovej krajiny na Slovensku a z komparatívnej perspektívy*. Tentokrát sa riešitelia projektu zamerali na jazykovú krajinu z kognitívno-kultúrnej a pragmatickej perspektívy (Zdenko Dobřík), na analýzu vybraných aspektov na príklade nosičov z Michalskej ulice v Bratislave (Zuzana Gašová), prezentovanie žien v jazykovej krajine vybraného areálu (Petra Jesenská), špecifiká jazykovej krajiny intraurbánnej lokality mesta Erlangen v SRN (Jana Lauková), multimodálne agregáty v jazykovej krajine (Eva Molnárová), či na niektoré vybrané aspekty jazykovej krajiny dvoch obchodných ulíc miest Komárno a Komárom (Vojtech Istók – Gábor Lőrincz – Sándor János Tóth).

Zdeno Dobřík rozvádza teórie Schulzeho a Hodrovej, pre ktoré je príznačné uvažovanie o jazykovej krajine v duchu „komunikačného nazierania na text“¹. Toto je podľa najnovších textovolingvistikých teórií, ktoré označujú text ako konanie, úzko prepojené s kognitívnym vnímaním sveta, s poznávaním, ako aj s emocionálnym a hodnotovým svetom komunikačných partnerov, teda autorov textov a ich recipientov. Jazyková krajina je v takomto ponímaní výsledkom vzájomnej komunikácie medzi individuum alebo určitou skupinou, kolektívom. Recipienti pri recipovaní akéhokoľvek textu pôsobia v diskurze spätne na jeho tvorcu, a tak je tomu aj pri jazykovej krajine, keď recipienti svojím jazykovým a sociálnym konaním pôsobia na tvorcov jazykovej krajiny. Autor štúdie sa ďalej snaží vysvetliť a doložiť príkladmi z jazykovej krajiny vzťah medzi komunikačno-pragmatickým prístupom k jazykovej krajine a kognitívnym aspektom, t. j. „významom všeobecného, špecifického a kultúrneho vedenia o svete pri tvorbe jazykovej

¹ Dobřík, Z.: Jazyková krajina z pohľadu kognitívno-kultúrnej a pragmatickej perspektívy. In: Alena Ďuricová – Eva Molnárová (ed.) 2022. *Od textu k prekladu XVI. 2. časť. Linguistic Landscape*. Praha: Jednota tlumočníků a překladatelů. S. 7.